

Secția III

MEDII EDUCATIONALE BAZATE PE VALORIZAREA DREPTURILOR COPILULUI

IMPLEMENTATION OF THE CURRICULUM FOR EARLY EDUCATION THROUGH RESPECT OF CHILDREN'S RIGHTS IMPLEMENTAREA CURRICULUMULUI PENTRU EDUCAȚIA TIMPURIE PRIN PRIZMA RESPECTĂRII DREPTURILOR COPIILOR

Stela GÎNJU,
doctor, conferențiar universitar, UPS „I. Creangă”
Nicoleta CIOBANU,
student, UPS „I. Creangă”

CZU: 373.2.02

Summary: This article describes the rights of the child, in accordance with the UN Convention on the Rights of the Child. The author demonstrates that the Curriculum for early education in the Republic of Moldova is correlated and implies the observance of these rights, by: implementing various domains and curricular dimensions, by training and developing specific competencies, competence units, by capitalizing teaching strategies, by arranging the learning environment.

Rezumat: În prezentul articol sunt descrise drepturile copiilor, conform Convenției ONU asupra Drepturilor copiilor. Autorul demonstrează, că Curriculumul pentru educația timpurie din Republica Moldova este corelat și presupune respectarea acestor drepturi, prin: implementarea diverselor Domenii și dimensiuni curriculare, prin formarea și dezvoltarea competențelor specifice, a unităților de competență, prin valorificarea strategiilor didactice, prin amenajarea mediului de învățare.

Key words: children's rights; UN Convention; curriculum; early education.

Cuvinte-cheie: drepturile copiilor; Convenția ONU; curriculum; educație timpurie.

Copiii sunt viitorul unui popor, de aceea, în dependență de calitatea creșterii, dezvoltării și educației lor depinde existența și prosperarea unei țări sau a entității. Copiii sunt cetățeni cu drepturi depline. În acest sens, în anul 1989 a fost adoptată Convenția ONU asupra drepturilor copiilor. Datorită acestei Convenții, copiii acum sunt priviți și tratați ca ființe umane cu un set distinctiv de drepturi în loc de ființe pasive ale îngrijirii și carității. [3] Republica Moldova a ratificat această Convenție pe 12 decembrie 1990.

Drepturile copiilor includ dreptul la sănătate, educație, viața de familie, joacă și recreere și la un nivel de trai adecvat. Drepturile copiilor acoperă nevoile lor de dezvoltare și de vârstă care se schimbă în timp, pe măsură ce copilul crește.(CDC 2005).

În baza Convenției pentru drepturile copiilor desprindem patru principii generale care stau la baza tuturor drepturilor copilului (CDC) :

1. *Nediscriminarea* - toți copiii au dreptul de a-și dezvolta potențialul în toate situațiile și în orice moment.

2. *Interesul superior al copilului* trebuie să fie “o considerație primordială” în toate acțiunile și deciziile referitoare la un copil și trebuie utilizat pentru a rezolva conflictele dintre diferitele drepturi.

3. *Supraviețuire și dezvoltare* - asigurarea accesului la serviciile de bază: educație și sănătate.

4. *Punctele de vedere ale copilului* -vocea copilului trebuie să fie auzită și respectată în toate.

În centrul unei abordări orientate către copil se află *dreptul copilului la dezvoltare fizică și mintală, emoțională, cognitivă, socială și culturală*.

În acest context, ținem să menționăm că documentul de bază pentru instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova, Curriculum (2019), promovează:

abordarea centrată pe copil pentru întemeierea unei instituții prietenoase copilului;

asigurarea *șanselor de învățare pentru toți copiii și pentru fiecare*, fără niciun fel de discriminare – socială, religioasă, de gen, de statut, rasă, etnie, limbă vorbită, grad/nivel de dezvoltare, mediu socioeconomic din care provine etc.

promovarea *valorilor naționale și abordarea multiculturală* a conținuturilor activităților, care se vor manifesta prin atașament față de pământul natal, prin identificarea deplină cu poporul din care face parte, prin aprecierea și respectarea limbii materne, a valorilor culturale, a tradițiilor și obiceiurilor neamului. [5, pp. 6]

O corelarea directă a implementării Curriculumului pentru educația timpurie cu drepturile copiilor ne oferă citatul din Cadrul de referință a educației timpurii: "Educația timpurie, în sistemul de învățământ din Republica Moldova, se bazează pe *abordarea holistică* a dezvoltării copilului și *abordarea centrată pe copil* în procesul educațional. De aceea, dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă și a limbajului în copilărie constituie aspecte decisive pentru viitorul adult." [1]

În art. 23 a Codului Educației constatăm următoarele: Educația timpurie are drept scop principal dezvoltarea multilaterală a copilului și pregătirea pentru integrarea în activitatea școlară; art.24. Educația antepreșcolară se realizează în familie, aceasta beneficiind de finanțare de la bugetul public național conform legislației în vigoare. La solicitarea părinților, autoritățile administrației publice locale pot organiza educația antepreșcolară, cu finanțare de la bugetele locale; art. 25. În instituția de învățământ preșcolar sunt înscriși, la solicitare, în mod obligatoriu, fără probe de concurs, toți copiii din districtul școlar corespunzător. Statul suportă cheltuielile pentru serviciile de învățământ preșcolar și de îngrijire în instituțiile publice pentru toți copiii, inclusiv pentru copiii cu cerințe educaționale speciale. [2]

Dreptul inerent la dezvoltarea holistică a copiilor este prevăzută, după cum am menționat mai sus prin documentele educaționale ale educației timpurii. Și anume, Curriculumul pentru educația timpurie este conceput pe mai multe domenii de activitate: Sănătate și motricitate; Eu, familia și societatea; Limbaj și comunicare; Științe și tehnologii; Arte care se combină judicios într-o activitate integrată. Dezvoltarea copiilor de vârstă timpurie se realizează, apoi se evaluează în baza Standardelor de învățare și dezvoltare a copiilor, care înglobează în sine următoarele domenii de dezvoltare: Dezvoltarea fizică și fortificarea sănătății; Dezvoltarea personală, emoțională și socială; Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii; Dezvoltarea cognitivă. [7]. Convenția pentru drepturile copiilor promovează educația multilaterală a copiilor, deoarece o astfel de abordare este o necesitate dată de nevoia firească a copilului mic de a explora mediul înconjurător, fizic și social, de a-l cunoaște și a-l stăpâni, preocupare ce este pe deplin întâmpinată în condițiile structurării interdisciplinare a curriculum-ului, deoarece modul natural al copiilor de a învăța despre ceea ce îi înconjoară nu este acumularea de cunoștințe pe domenii ale științei, ci, dimpotrivă, integrarea informațiilor, priceperilor, deprinderilor diverse în jurul unor teme care le-au stârnit interesul sau a unor elemente de viață reală.

Articolul 29 al Convenției ONU pentru drepturile copiilor menționează că: " Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească: a) dezvoltarea personalității copilului, a

aptitudinilor și a capacităților sale mentale și fizice, la nivelul potențialului maxim; b) dezvoltarea respectului pentru drepturile omului și a libertăților fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite; c) dezvoltarea respectului față de părinți, față de identitatea, limba și valorile sale culturale, precum și față de valorile naționale ale țării în care trăiește, ale țării din care este originar și ale civilizațiilor diferite de a sa; d) pregătirea copilului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalității între sexe și prieteniei între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și persoanele de origine autohtonă; e) dezvoltarea respectului față de mediul natural.

Referindu-ne la dreptul menționat și anume: dezvoltarea respectului față de părinți, față de identitatea, limba și valorile sale culturale, precum și față de valorile naționale ale țării în care trăiește, ale țării din care este originar și ale civilizațiilor diferite de a sa putem prezenta mai multe exemple din Curriculumul pentru educația timpurie care promovează acest drept prin prezența domeniului de activitate: Eu, familia și societatea cu două dimensiuni Dezvoltare personală și Educație pentru societate. În aspectul teleologic al domeniului citim următoarele competențe specifice (Tabel, 1):

Tabel 1. Competențe specifice ale domeniului Eu, familia și societatea

Dezvoltare personală	Educație pentru societate
1. Recunoașterea identității personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență. 2. Demonstrarea emoțiilor în raport cu persoane/lucruri/fenomene, dând dovadă de atitudine pozitivă. 3. Aprecierea valorilor culturii naționale, demonstrând atitudine respectuoasă față de apartenența sa.	1. Identificarea relațiilor cu adulții și semenii, manifestând politețe în familie și societate. 2. Aplicarea regulilor de comportament în familie/comunitate, demonstrând responsabilitate față de sine și cei din jur. 3. Respectarea diferențelor/diversității culturale, promovând valorile culturii naționale.

În cadrul unităților de competență constatăm: Recunoașterea apartenenței sale la familie, comunitate, țară; Exprimarea interesului pentru cunoașterea unor tradiții și obiceiuri ale neamului; Prezentarea informației despre sine și membrii familiei, descriind apartenența sa; Demonstrarea atitudinii grijulii față de bunurile publice și cele comune; Descoperirea principalelor aspecte despre țară, despre valorile copiilor din grupă; Exprimarea respectului față de semenii, față de părinți și bunici, acordându-le ajutor când aceștia au nevoie în activitățile gospodărești, în curte, pe stradă.

Luând în considerație dreptul menționat mai sus: formarea respectului față de mediul natural, ținem să menționăm că documentul de bază al grădinițelor -Curriculum pentru educația timpurie conține dimensiunea de activitate Educația pentru mediu, prin care se formează următoarea competență specifică: *Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta* și următoarele unități de competență: Recunoașterea regulilor de protecție a mediului înconjurător în baza imaginilor; Menținerea ordinii în mediul înconjurător; Manifestarea atitudinii pozitive față de plante, animale; Menținerea unui mediu curat prin aplicarea unor reguli de îngrijire; Participarea activă la îngrijirea și protecția mediului înconjurător.

Un drept foarte important al copiilor este desigur dreptul la joacă și la odihnă. În acest sens, Curriculumul pentru educația timpurie prevede și recomandă un program zilnic al activității grupei, care conține (Tabel 2)

Tabel 2. Extras din Programul zilnic de activitate a grupei

Ora	Activități
7.30-8.00	Jocuri și activități pe centre la alegere
11.00-13.00	Activități recreative: jocuri și plimbări la aer liber
16.00-17.30	Activități recreative și de relaxare: <i>jocuri și plimbări în aer liber</i> /Jocuri și activități pe centre (la alegere)
17.30-18.00	Jocuri și activități pe centre (la alegere)

Programul prezentat mai sus este pentru un regim de lucru de 12 ore. Analizând datele înscrise în tabel, constatăm că copilul la grădiniță cca 33 % din timpul petrecut acolo îl dedică jocurilor libere. Am putea plusa la aceste ore și jocurile didactice care inevitabil sunt organizate și la celelalte etape ale zilei.

Dreptul copilului de a-și exprima opinia, de a-i lua în considerație opinia poate fi exemplificată prin metodele selectate de cadrul didactic în desfășurarea activităților, dar și prin prezența diverselor panouri. De exemplu, Panoul "Bursa muncii" oferă copiilor libertatea de a a-și exprima opinia și de a decide la centru de interes ar dori azi să lucreze.

Dreptul copilului de a avea libertatea de exprimare, care cuprinde libertatea de a căuta și a primi informații de orice natură sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică sau prin alte mijloace la alegerea copilului la fel este respectat prin implementarea Curriculumului pentru educația timpurie. În grupa de copii sunt amenajate Centre de interes. Termenul de centru de activitate desemnează spațiul destinat unor activități de un anumit profil din perspectiva materialelor și a stimulilor pe care îi conține, deserving un anumit domeniu de cunoștințe, deprinderi și abilități. Termenul este similar cu cel de arii de stimulare, centre ludice, centre de interes, colțuri. [8]. Documentele curriculare propun anumite reguli în amenajarea acestor centre: marcarea rafturilor și materialelor cu poze și cuvinte, astfel încât copiii să folosească materialele și să le pună la loc; etichetarea/marcarea experiențelor „științifice” ale copiilor și plasarea într-un loc vizibil — să poată fi văzute de toți copiii; asigurarea că materialele plasate sunt inofensive (dreptul copiilor la siguranță). În cadrul acestor centre copii pot găsi utiliza orice fel de material, informație, care îl interesează .

Privind dreptul la libertatea de exprimare, cadrele didactice pot propune diverse metode, crea situații în care copilul va învăța să se exprime liber, fără teamă. O astfel de tehnică ar fi "Scaunul autorului". Copilul este invitat pe "scaunul autorului,, unde ar putea începe a relata sau crea o povestire. [4]

Dreptul copiilor la siguranță, deja amintit mai sus, prin amenajarea centrelor de interes se extinde și la amenajarea Terenului grădiniței. În acest sens, instituțiile de educație timpurie respectă cerințele curriculare, dar și Regulamentul sanitar [6], care are drept scop stabilirea unor norme sanitare pentru exploatarea și întreținerea instituțiilor de educație timpurie, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, orientate spre protecția și fortificarea stării de sănătate, dezvoltarea fizică și neuropsihică armonioasă a copiilor, prevenirea apariției unor îmbolnăviri a acestora în cadrul activităților de educație și îngrijire. Din acest regulament desprindem, că: la înverzirea teritoriului instituției de educație timpurie nu se permite plantarea arborilor și arbuștilor spinoși și cu fructe otrăvitoare. Plantațiile verzi nu trebuie să fie un obstacol pentru asigurarea nivelului optimal de insolație și iluminat natural al încăperilor și terenurilor de

joacă; În instituțiile de educație timpurie se respectă siguranța în exploatare care presupune protecția tuturor copiilor, inclusiv celor cu cerințe educaționale speciale, împotriva riscului de accidentare în timpul exploatării normale a spațiului din interiorul clădirilor, precum și a spațiului aferent acestora ș.m.a.

Totodată, Curriculumul pentru educația timpurie, prin dimensiunea Educație pentru sănătate, formează la copii următoarea competență specifică: Determinarea și respectarea regulilor de securitate, dând dovadă de înțelegere și interes și unitățile de competență: Identificarea situațiilor de pericol în încăperea/în afara ei și a persoanelor sau surselor de încredere; Respectarea regulilor de conduită în mijloacele de transport și pe stradă, sub supravegherea unui adult; Reacționarea adecvată în situații periculoase; Exersarea modalităților de a acționa în caz de pericol/abuz; Aplicarea regulilor de circulație rutieră și comportament corect în mijloacele de transport, Respectarea regulilor privind protecția vieții proprii și a celor din jur, Identificarea situațiilor de pericol și a persoanelor de încredere.

Oriunde nu s-ar afla: acasă, la grădiniță, copiii au drepturi, care trebuie știute și respectate. Și mai mult, însăși copiii trebuie informați despre drepturile sale. Acest rol le vine părinților și cadrelor didactice. Doar într-un parteneriat strâns și conlucrare strânsă copiii noștri ar putea să se dezvolte armonios și în siguranță.

Referințe bibliografice:

1. Cadru de referință al Educației timpurii din Republica Moldova. Chișinău: ed. Lyceum, 2019
2. Codul Educației, 2014, disponibil pe <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355156>
3. Convenția cu privire la drepturile copiilor, ONU, 1989
4. Coroi V. (coord) Experiență de învățare centrată pe nevoile și capacitățile copilului. Ghid pentru cadre didactice. Chișinău: CEP UPSC, 2021
5. Curriculum pentru educația timpurie din Republica Moldova, 2018. Chișinău: ed. Lyceum, 2018
6. Regulamentului sanitar pentru instituțiile de educație timpurie, HG Nr. 1211 din 04-11-2016
7. Standarde de învățare și dezvoltare a copiilor de la naștere până la 7 ani. Chișinău: ed. Lyceum, 2018
8. Vrânceanu M. (coord) Ghid pentru cadre didactice din educația timpurie. Chișinău: ed. Cartier, 2008.